

Dane, które tłumaczą Polskę. Pierwszy dzień VI Kongresu Statystyki Polskiej

1.07.2026 r.

Pierwszy dzień VI Kongresu Statystyki Polskiej, organizowanego przez Główny Urząd Statystyczny oraz Polskie Towarzystwo Statystyczne, upłynął pod znakiem dyskusji o roli danych, nowoczesnych technologii i badań naukowych w rozwoju statystyki publicznej. – GUS to zacna instytucja, która ma już 108 lat, ale cały czas się rozwijamy. Stajemy się instytucją która przekształca dane w praktyczne rozwiązania – powiedział dr hab. Marek Cierpiat-Wolan, Prezes Głównego Urzędu Statystycznego.

Dyskusje o przyszłości statystyki publicznej, prezentacja nowych analiz demograficznych oraz debaty o wykorzystaniu danych w administracji, nauce i biznesie zdominowały pierwszy dzień VI Kongresu Statystyki Polskiej. Wydarzenie zgromadziło ekspertów, naukowców i przedstawicieli instytucji publicznych, którzy wspólnie zastanawiali się nad rolą nowoczesnych źródeł danych i innowacyjnych metod badawczych w lepszym rozumieniu procesów społecznych i gospodarczych zachodzących w Polsce.

Częścią wydarzenia był także briefing prasowy pn.: [Wstępne, eksperymentalne analizy dotyczące liczby mieszkańców Polski](#). Podczas briefingu głos zabrali eksperci Głównego Urzędu Statystycznego: dr hab. Marek Cierpiat-Wolan, Prezes GUS, Joanna Hausman-Czerwińska, Dyrektor Departamentu Integracji i Zarządzania Danymi GUS oraz dr Anita Abramowska-Kmon, Dyrektor Departamentu Badań Demograficznych GUS. Gościem honorowym briefingu była prof. Agnieszka Chłoń-Domińczak, Przewodnicząca Rządowej Rady Ludnościowej.

Podczas briefingu prasowego zaprezentowano wyniki eksperymentalnego opracowania „Liczba osób przebywających w Polsce na podstawie tzw. śladów życia”, przygotowanego na podstawie danych administracyjnych. - **To, co my zrobiliśmy teraz dotyczy osób przebywających w Polsce – powiedział Marek Cierpiat-Wolan, Prezes GUS.**

Analiza pokazuje, że na koniec 2025 roku w Polsce przebywało około 38,8 mln osób (o blisko 40 tys. więcej niż rok wcześniej), w tym ok. 2,3 mln cudzoziemców (wzrost o niemal 215 tys.). Według danych opartych na tzw. „śladach życia” aż 73% wszystkich cudzoziemców stanowili obywatele Ukrainy.

W miastach wojewódzkich (według siedzib wojewodów) przebywało łącznie ponad 8 mln osób (tj. ponad 20% ogółu ludności Polski), w tym ponad 970 tys. cudzoziemców. Najwięcej osób (ponad 2 mln) przebywało w Warszawie, następnie w Krakowie (prawie 900 tys. osób), a najmniej w Gorzowie Wielkopolskim (ponad 130 tys. osób).

W zdecydowanej większości gmin osób po 60. roku życia jest więcej niż dzieci do 14. roku życia. W trzech gminach powiatu hajnowskiego w woj. podlaskim odnotowano udział osób starszych na poziomie ponad 40%. Największą ich liczbę zaobserwowano w woj. mazowieckim (346,1 tys. osób), a następnie w dolnośląskim (237,3 tys. osób). - **Udział cudzoziemców w województwach podkarpackim i świętokrzyskim jest najmniejszy i wynosi odpowiednio 2 proc. – wskazała Joanna Hausman-Czerwińska, Dyrektor Departamentu Integracji i Zarządzania Danymi GUS.**

Ważnym elementem Kongresu było również Forum Wymiany Danych poświęcone współdzieleniu danych i modelom współpracy publiczno-prywatnej. W centrum debaty znalazło się pytanie o możliwości wykorzystania danych będących w posiadaniu podmiotów prywatnych na potrzeby realizacji celów publicznych oraz o zasady takiej współpracy w warunkach rozwijającej się gospodarki danych.

Sesja poświęcona statystyce gospodarczej pokazała, jak dynamicznie rozwijają się metody badania przedsiębiorstw oraz wykorzystania danych administracyjnych w statystyce publicznej. Uczestnicy dyskutowali o nowych rozwiązaniach metodologicznych zwiększających jakość i efektywność badań statystycznych, a także o możliwościach monitorowania krajowych łańcuchów dostaw z wykorzystaniem nowoczesnych źródeł danych. Nie zabrakło również tematów związanych z analizą bieżących procesów gospodarczych. Zaprezentowane badania wskazały m.in. na możliwe powiązania między inflacją producencką a krótkookresowymi dostosowaniami finansowymi przedsiębiorstw, zwracając uwagę na rolę zmian cen w kształtowaniu należności oraz wykorzystania kredytów i pożyczek krótkoterminowych w sektorze przetwórstwa przemysłowego.

Sesja poświęcona demografii i statystyce społecznej pokazała skalę i złożoność wyzwań związanych ze zmianami ludnościowymi oraz kondycją społeczną w Europie. W centrum uwagi znalazły się zarówno procesy demograficzne, jak i ich uwarunkowania behawioralne oraz instytucjonalne, analizowane w oparciu o dane porównawcze i badania panelowe.

Szczególnie wyraźnie wybrzmiał wątek gwałtownego spadku dzietności w Europie Środkowo-Wschodniej. Jak wskazano, w Polsce współczynnik dzietności całkowitej obniżył się z ok. 1,45 w 2017 r. do ok. 1,10 w 2024 r. Zdecydowana większość tej zmiany miała charakter behawioralny, związany z narastającą niepewnością po pandemii COVID-19 i wojnie w Ukrainie.

Ważnym elementem sesji były także wyniki europejskiego badania przemocy uwarunkowanej płcią (EU-GBV - Gender-Based Violence). Wyniki badania EU-GBV wskazują na istotną skalę przemocy w Polsce oraz na jej wyraźne zróżnicowanie ze względu na płeć, wiek oraz kontekst występowania, szczególnie w wymiarze przemocy psychicznej i ekonomicznej, a także jej rosnącą obecność w przestrzeni cyfrowej i środowisku pracy.

Interesującym punktem okazały się analizy dotyczące jakości życia osób starszych w kontekście systemów opieki długoterminowej. Istotny jest kontrast: w Polsce udzielanie pomocy innym wiąże się z wyższą jakością życia, w Czechach – z niższą. Najsilniejszymi predyktorami pozostają zdrowie fizyczne i psychiczne oraz samoocena sytuacji finansowej.

Sesję domknęły wyniki dotyczące satysfakcji z pracy osób 50+, gdzie aż około 80% badanych pracowników wykazywało ograniczony poziom satysfakcji, a kluczowymi czynnikami różnicującymi okazały się jakość warunków pracy, bezpieczeństwo zatrudnienia oraz poziom wykształcenia.

Podczas sesji poświęconej metodologii badań i analizie procesów społeczno-ekonomicznych zaprezentowano przykłady wykorzystania zaawansowanych metod statystycznych do badania zjawisk gospodarczych i przestrzennych. Dyskutowano m.in. o regionalnych efektach transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym, możliwościach identyfikacji nieobserwowalnej aktywności gospodarczej w sektorze MŚP oraz czynnikach wpływających na premię płacową związaną z wykształceniem wyższym. Przedstawiono również nowatorskie podejście do wyznaczania funkcjonalnych obszarów miejskich, wykorzystujące analizę sieciową i dane o przepływach pracowników między gminami.

W programie znalazła się także sesja poświęcona wolontariatowi, organizowana w ramach Międzynarodowego Roku Wolontariatu. Uczestnicy rozmawiali o źródłach danych wykorzystywanych do pomiaru wolontariatu, stanie wiedzy na temat aktywności społecznej Polaków oraz możliwościach analitycznych statystyki publicznej w tym obszarze.

Ważnym elementem programu była również sesja poświęcona roli danych w zarządzaniu lokalnym. Samorządowcy i eksperci dyskutowali o tym, w jaki sposób statystyka publiczna może wspierać podejmowanie decyzji na poziomie lokalnym – od diagnozowania problemów społecznych i gospodarczych po planowanie konkretnych działań rozwojowych. Podkreślano, że rosnąca dostępność danych stwarza nowe możliwości dla samorządów, jednocześnie stawiając przed administracją publiczną wyzwania związane z ich skutecznym wykorzystaniem.

Popołudniowe obrady poświęcono także przyszłości badań demograficznych oraz bezpieczeństwu danych. Eksperti podkreślali znaczenie badań panelowych, które pozwalają śledzić długoterminowe zmiany zachodzące w rodzinach, na rynku pracy czy w procesach starzenia się społeczeństwa. Równolegle dyskutowano o rosnącej roli cyberbezpieczeństwa i konieczności budowania nowoczesnej infrastruktury danych, która zapewni nie tylko dostęp do informacji, ale także ich skuteczną ochronę w dobie cyfrowej transformacji.

Jednym z najbardziej poruszających tematów sesji posterowej była próba oszacowania ekonomicznych kosztów przemocy domowej w Polsce. Badacze pokazali, że skutki przemocy można mierzyć nie tylko w wymiarze społecznym, ale także finansowym. W analizowanym przypadku kobiety doświadczającej przemocy przez dwa lata koszty wynosiły od około 16,8 tys. zł przy niskiej intensywności przemocy do nawet 188 tys. zł przy przemocy o wysokiej intensywności. Największe obciążenia wiązały się z leczeniem, utratą dochodów, problemami mieszkaniowymi i interwencjami instytucji publicznych. Autorzy podkreślali, że koszty rosną wraz z czasem trwania przemocy i często pozostają odczuwalne przez całe życie ofiar.

Ciekawym okazał się także referat o zaangażowaniu babć i dziadków w opiekę nad wnukami. Uzyskane wyniki wskazują, że niemal 80% osób w wieku 50 lat i więcej w Polsce posiadało przynajmniej jednego wnuka, przy czym odsetek ten był nieco wyższy wśród kobiet i wzrastał wraz z wiekiem. Niemal co trzecia osoba starsza sprawowała opiekę nad wnukami, częściej kobiety niż mężczyźni. Udział osób zaangażowanych w opiekę był wyższy w młodszych grupach wieku starszego niż wśród osób sędziwych. Wyniki modeli regresji wykazały, że sam fakt posiadania wnuków nie był istotnie związany z jakością życia kobiet, natomiast u mężczyzn zależność ta miała charakter pozytywny. Jednocześnie sprawowanie opieki nad wnukami było pozytywnie powiązane z jakością życia zarówno babć, jak i dziadków.

Pozostałe referaty pokazały szerokie zastosowanie nowoczesnych metod analitycznych – od badań nad ubóstwem, lokalnymi rynkami pracy i jakością życia, przez aktywność seniorów i ekonomię społeczną, po energetykę, migracje czy wykorzystanie sztucznej inteligencji w statystyce. Wspólnym mianownikiem była próba lepszego wykorzystania danych do diagnozowania problemów społecznych i wspierania decyzji publicznych.

Pierwszy dzień Kongresu pokazał, że za statystycznymi wskaźnikami stoją realne wyzwania: od starzenia się społeczeństwa i spadku dzietności, przez sytuację na rynku pracy, po bezpieczeństwo danych i koszty przemocy domowej.